

8 . Beclean | Județ: Bistrița-Năsăud | Punct: Băile Figa | Anul: 2008

Anul: 2008

Cod RAN: 32492.02

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Antichitate, Evul Mediu, Perioada modernă

Epoci: Preistorie, Epoca bronzului, La Tène, Epoca greacă, Epoca elenistică, Epoca migrațiilor, Evul Mediu, Perioada modernă

Tipuri sit: carieră

Categoriile sit: Domestic, Industrial

Autori: Dan Lucian Buzea, Maria-Magdalena Duțescu, Anthony F. Harding, Valerii Kavruk, Adela Kovács, Călin Dan Ștefan

Instituții: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, Universitatea București, University of Exeter, UK, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, Universitatea București

Raport

Situl este amplasat în nord-vestul Podișului Someșan, la cca. 3 km S de marginea estică a orașului Beclean și cca. 600 m NV de marginea nordică a satului Figa. El ocupă valea unui pârâu (Pârâul Sărat) care străbate partea inferioară a unei depresiuni ce s-a format deasupra unui zăcământ de sare gemă.

Situl a fost descoperit în anul 1977 de geologul bistrițean dr. Ioan Chintăuan. În anii 2005 – 2006, a fost efectuată examinarea și evaluarea științifică a sitului. În anul 2008 situl a fost clasat ca monument istoric de grupa A. În anul 2007 au fost făcute primele săpături arheologice sistematice. Acestea au fost efectuate în trei secțiuni. În SI au fost descoperite vestigii privind exploatarea minieră a sării (unelte de piatră de minerit, „troace”, fragmente de scară, ciocane și lopeți de lemn și altele). SII a secționat o movilă de pământ. S-a constatat că această movilă a rezultat din săpături de extragere a sării. SIII a scos în evidență o concentrare de construcții și amenajări din lemn. Analizele C14 au arătat că situl datează din epoca bronzului târziu, prima și a doua epocă a fierului, din perioada post-romană și din sec. XIX.

Obiectivele cercetărilor desfășurate în acest an au fost: delimitarea cât mai precisă a sitului, stabilirea conexiunilor dintre elementele de lemn aflate în situ, precizarea stratigrafiei, încadrarea cronologică, deslușirea metodelor de exploatare a sării.

Au fost continuate săpăturile în SI și SIII. Totodată, în scopul precizării perimetrului sitului, au fost deschise 17 noi secțiuni și sondaje (SIV – XX), din care 9 în cuprinsul sitului și 8 în preajma acestuia. Secțiunile și sondajele VII, IX, XIV, XVI, XIX și XX au fost lipsite de vestigii. În sondajele IV, V, VI, efectuate pe dealul aflat la V de pârâu au fost descoperite doar fragmente de vase ceramice izolate din epoca bronzului. În secțiunile și sondajele III, VII, X, XI, XII, XIII, XV, XVII și XVIII, au apărut urme de construcții și amenajări din lemn. Astfel s-a putut preciza că situl cuprinde o suprafață de cca. 500 m (N – S) x 200 m (V – E), pe ambele maluri ale pârâului, cu predilecție la E de Pârâul Sărat.

Sondajele X, XI, XII, XIII, XVII și XVIII, după ce s-a constatat că au urme de construcții și amenajări din lemn, au fost conservate prin astupare. Cele mai concludente rezultate au fost obținute în secțiunile SI, SIII, SVII și SXV, deschise în apropierea imediată a Pârâului Sărat.

SI a fost extinsă până la 134 m². În partea estică a secțiunii a fost parțial dezvelită o construcție rectangulară (3,8 x 2,8 m). Pereții erau alcătuiți din bârne despicate în două, suprapuse în poziție orizontală. La jumătatea lungimii, pereții sunt sprijiniți de stâlpi verticali. În interiorul construcției se aflau două bârne dispuse în cruce care sprijineau pereții împotriva presiunii pământului din exterior. Această construcție a secționat garduri din nuiete împletite. Cercetarea acestei construcții nu a fost finalizată, însă aspectul ei sugerează un puț de intrare în mină. Deocamdată, nu dispunem de rezultatele analizelor C14 care ar permite

încadrarea cronologică a acestui complex.

În partea vestică a secțiunii, în nămolul sărat, alături de locul în care în 2007 au fost cercetate 2 „troace”, a fost descoperită o scară din lemn. Unul dintre capetele era rupt din vechime. Împreună cu fragmentele de la aceeași scară, descoperite în 2007, ea avea lungime de cca. 3,5 m și lățime de 0,50 m. Laturile lungi au fost perforate pentru fixarea fușceilor, acestea din urmă fiind și ele perforate la capete pentru a fi fixate cu pene de lemn.

În stratul de nămol, au mai fost descoperite: un ciocan de lemn, două lopăți de lemn, un ciocan de piatră de minerit. Scara, ciocanele de lemn și lopățile, își găsesc cele mai apropiate analogii la Valea Regilor din Maramureșul de N și, după toate probabilitățile, datează din epoca bronzului târziu. Datele stabilite în urma analizei C14 efectuate asupra unor mostre de lemn din SI se încadrează în sec. XV – XIV a.Chr., iar o singură mostră datează din sec. III.

În această secțiune cercetările nu au fost finalizate, urmând a fi continuate în campaniile viitoare.

SIII (384 m²) a fost deschisă în partea nordică a sitului, pe ambele maluri ale Pârâului Sărat.

Săpăturile au dezvelit o grupare de diverse construcții și garduri de lemn in situ, ce cuprindea suprafața de cca. 19 x 21 m. Din E și N, această grupare a fost delimitată de un gard arcoidal din nuiele împletite, sprijinite pe pari înfiți în pământ. În interiorul acestei grupări, majoritatea gardurilor erau făcute din nuiele împletite, iar pe alocuri – din scândură masivă de stejar sau din pari despicați în două. În mijlocul grupării se distinge o construcție (cca. 10 x 2,5 m) care în jumătatea sa nordică are forma a trei cercuri deschise împreunate, dispuse în linie orientată N – S, iar în partea sudică are un palier cu pereții relativ paraleli. Pereții acestei construcții, în cea mai mare parte, au fost alcătuiți din pari înfiți în pământ și nuiele împletite. În partea sudică această construcție pare să fi secționat un gard din scânduri masive de stejar înfipte în pământ. Spre deosebire de restul scândurilor ale acestui gard, care intră foarte adânc în nămol (peste 1 m adâncime), primele patru scânduri dinspre N ale acestui gard au intră în nămol mai puțin adânc (0,2 - 0,4 m). Aceste din urmă aveau capetele de jos rotunjite. Dacă se va confirma că gardul din scânduri este anterior celui din nuiele împletite, atunci putem presupune că, înainte să fie secționat de gardul de nuiele, în gardul de scândură era lăsată o nișă (ușă, poartă?) cu partea superioară arcuită. În jumătatea de N, construcția alcătuită din nuiele împletite era acoperită cu traverse masive perforate la capete. În aceste perforații erau introduse vârfurile parilor de care se sprijineau pereții. Totodată, alături de aceste traverse, construcția era acoperită cu crengi și nuiele de alun (?).

În partea de V a SIII au fost dezvelite urmele unei construcții circulare (1,7 x 1,6 m, din nuiele care, conform analizei C14 (Oxford), datează din prima jumătate a sec. al XIX-lea.

Artefactele descoperite în SIII cuprind unelte de piatră de minerit, dintre care una cu urme de pictură cu roșu, precum și o serie de obiecte din lemn: o lopățică, o covată, câteva cepuri cu secțiunea rectangulară, “cârlige” cu orificiu dreptunghiular la capătul posterior, două piese de formă arcoidală perforate, o posibilă osie de lemn de la cărucior și altele.

În partea de NV a SIII, a fost descoperit un complex adâncit cu ceramica din epoca bronzului timpuriu (de tip Iernut - Zoltan), suprapus de structurile de lemn descoperite in situ.

Datele C14 (Oxford) asupra unui lot de mostre de lemn selectate în SIII cuprind: cca. anii 2.450 - 2.400 a.Chr. (o singură mostră), cca. 900 - 750 a.Chr. (majoritatea construcțiilor din lemn in situ), sec. al XIX-lea (o nua dintr-o construcție de formă circulară descoperită în partea vestică a secțiunii).

Cercetarea în SIII nu a fost încă finalizată. În aceste condiții, nu ne putem pronunța cu certitudine asupra destinației structurilor de lemn din prima epocă a fierului descoperite in situ.

SVII (154 m²) a fost deschisă la 10 m N de SIII, pe malul estic al Pârâului Sărat. În cuprinsul acestei secțiuni au fost descoperite două complexe. În albia pârâului a fost dezvelită o jumătate dintr-un gard de formă circulară (se pare că cealaltă jumătate a fost distrusă) alcătuit din nuiele împletite sprijinite pe pari înfiți în pământ. Pe vârful malului înalt a fost dezvelit conturul unui complex adâncit. Acesta este de formă ovală (cca. 5 x 3 m), are umplutura formată din pământ de culoare neagră în amestec cu fragmente ceramice preistorice, după toate aparențele din epoca bronzului. În partea centrală a complexului se observă o

aglomerare pe suprafața de cca. 4 x 2 m, de pietre. Complexul a fost conservat pentru a fi cercetat în campania viitoare.

SXV (15 m²) a fost deschisă în albia Pârâului Sărat, la cca. 150 m S de SI, în imediata apropiere a locului în care I. Chintăuan a descoperit în 1977 “troaca” și unde, noi am mai observat capătul rupt al unei alte “troace”. Săpăturile au scos în evidență faptul că “troaca” se afla în stratul de nămol, în poziție oblic-verticală, iar alături de ea, ușor mai jos, în poziție orizontală, se afla o scară de lemn, similară cu cea descoperită în SI. Dintre artefactele descoperite remarcăm un fragment de unealtă de piatră de minerit și o serie de obiecte de lemn, printre care menționăm o piesă care arăta ca un cârlig confecționat dintr-o ramură, având la capătul posterior un orificiu rectangular în care se afla introdusă o “pană” mică de lemn.

Având în vedere complexitatea situației, SXV a fost conservată prin umplerea cu solul excavat din ea, urmând ca în viitor aici să fie deschisă o suprafață mai mare.

În situl de la Băile Figa au fost identificate structuri, instalații și artefacte care erau folosite la exploatarea sării. Cercetările, deși nu sunt finalizate, au adus importante contribuții la cunoașterea unor aspecte legate de exploatarea sării. Dincolo de acestea, remarcăm și faptul că cercetările de la Băile Figa au furnizat un lot bogat de lemn preistoric foarte bine conservat, ceea ce va contribui la crearea în viitor a unei scări dendrocronologice specifice zonei.

Totodată, situl are un potențial turistic ridicat. Demararea lucrărilor de amenajare a unei stațiuni balneare în apropierea sitului, impune, pe de o parte, măsuri sporite de protejare a vestigiilor arheologice, iar pe de altă parte, facilitează integrarea sitului în sfera serviciilor turistice.

Informații suplimentare online

[Raportul 4210 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapservet Cimec.ro](#)
